

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolornas arbete för
att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan vid
Katedralskolan i Uppsala kommun

Innehåll

Inledning	sid. 1
Bakgrundsuppgifter om Katedralskolan	sid. 1
Bakgrund och syfte	sid. 2
Frågeställningar	sid. 3
Resultat	sid. 3
Metod och material	sid. 5

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan på yrkesprogram under hösten 2014 och våren 2015. Granskningen vid Katedralskolan i Uppsala kommun ingår i detta projekt. Granskningen görs med utgångspunkt från ett antal elever vid den utvalda skolan (se metod). Resultatet avser således endast de elever på skolan vars skolsituation har granskats. Det finns fler elever med frånvaroproblematik på skolan, men deras studiesituation har således inte granskats.

Katedralskolan besöktes den 11 och 12 november. Ansvariga inspektörer har Mårten Petersson och Joakim Hagelbäck varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 30 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Katedralskolan

Katedralskolan är en kommunal gymnasieskola i Uppsala kommun med drygt 1100 elever. Skolan erbjuder Barn- och fritidsprogrammet, International Baccalaureate, Humanistiska programmet, Naturvetenskapsprogrammet och Samhällsvetenskapsprogrammet.

Vid Barn- och fritidsprogrammet studerar 68 elever i årskurserna 1, 2 och 3. Eleverna i urvalet följer detta program.

Utbildningen leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor, två programrektorer samt en administrativ chef.

Bakgrund och syfte

Elever som helt lämnar utbildningssystemet är under stor risk för att hamna utanför arbetsmarknaden och att få såväl ekonomiska som psykosociala problem framöver. Även elever som genomgår gymnasieskolan men inte får slutbetyg, riskerar utanförskap från arbetsmarknad och vidare studier, särskilt i de fall då eleverna saknar betyg i ett stort antal kurser.

Trots att i stort sett samtliga ungdomar börjar gymnasieskolan är det endast 74 procent av landets 20-åringar som har ett slutbetyg från gymnasiet¹. För de nationella programmen är det yrkesprogrammen som har lägst andel elever som når ett slutbetyg inom tre år. Totalt sett är det knappt en procent av eleverna som startade på ett nationellt program i gymnasiet hösten 2011 som sedan inte finns registrerade i gymnasieskolan år två eller tre. Det vanligaste skälet till att eleverna inte fullföljer sin skolgång är alltså inte att de helt avbryter sina studier – utan istället att de fortsätter vara formellt registrerade i skolan men utan att nå slutbetyg. Detta pekar på att det finns en grupp gymnasieelever med behov av olika anpassningar och stödåtgärder som skolan bör uppmärksamma och rikta förebyggande insatser till.

En del i arbetet med att motverka studieavbrott handlar om att främja närvaro och deltagande i utbildningen, exempelvis genom en god generell undervisning och en trygg skolmiljö. En annan del i arbetet riktar sig *mer specifikt* till de elever som av olika skäl påbörjat en process mot studieavbrott, där det är centralt att skolan identifierar dessa elever samt utreder och sätter in åtgärder som utgår från varje elevs behov. Ett tydligt uttryck för att en elev är i negativ spiral som kan leda till studieavbrott är att när eleven **riskerar att inte nå målen i ett eller flera ämnen** och/eller **har hög frånvaro i skolan**. Det kan finnas flera orsaker till detta, bl.a. problem i den pedagogiska miljön eller i den sociala miljön. Detta kan också samverka med sådana faktorer som inte har sitt ursprung i skolmiljön t.ex. problem i hemmiljön men där skolan ändå ska stödja eleven till att fullfölja utbildningen.

¹ Avser elever i den "gamla" gymnasieskolan då den första årskursen elever i den "nya" gymnasieskolan tar examen våren 2014.

Kvalitetsgranskningens syfte är därför att granska om elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, får det pedagogiska stöd de behöver, för att förebygga att de avbryter sina studier och istället når en yrkesexamen.

Frågeställningar

Förebygger gymnasieskolan studieavbrott genom att möta elevernas behov av pedagogiskt stöd så att eleverna ges möjlighet att nå kunskapskraven och nå en yrkesexamen?

1. Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
2. Motiveras eleven till att delta i och genomföra de åtgärder som formulerats för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
3. Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda frågeställningar har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i hur skolan arbetar med att förebygga studieavbrott för eleverna i urvalet och identifierat ett prioriterat utvecklingsområde. Detta beskrivs nedan.

Utvecklingsområde

Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

Här granskas att de stödåtgärder som formulerats är anpassade för den enskilde eleven och om eleven är involverad i arbetet med att ta fram åtgärder. Det kan avse stödbehov i olika ämnen. Det kan också avse olika dimensioner av stöd, exempelvis anpassning av arbetsformer, stöd för att organisera sitt arbete eller stöd för att hantera sociala aspekter av utbildningen. Granskningen innefattar också om och hur åtgärderna och effekter av dem följs upp och utvärderas.

Samtliga intervjuade elever betonar att det är deras eget ansvar att hålla reda på vad de behöver göra för att nå målen för utbildningen. Vid intervjuerna med eleverna framgår att de ibland får stöd av mentorn och i vissa fall specialläraren att prioritera vilket arbetsområde som är viktigast att arbeta med och vad som kan vänta. Alla eleverna har en mentor som de träffar i varierande omfattning

utöver de inplanerade utvecklingssamtalen. Alla eleverna uttrycker vidare att de har någon person på skolan att vända sig till vid behov, det kan vara mentorn men också enskilda lärare, kurator, skolsköterskan eller studie- och yrkesvägledaren.

Det framgår även av intervjuer med eleverna att specialläraren är en mycket viktig resurs för att elever ska nå målen för utbildningen. Exempelvis uttrycker en av eleverna att specialläraren "... hjälper mig att planera vad jag ska göra och i vilken ordning...". Specialläraren erbjuder också anpassningar och ett individuellt stöd som inte erbjuds i den ordinarie klassen. Det framgår vidare av elevintervjuer att specialläraren planerar de individuella lektioner som han har med eleverna i urvalet, genom att mejla ansvarig ämneslärare och fråga vad eleven behöver arbeta med. I de fall ämnesläraren använder skolans digitala lärplattform använder specialläraren denna för att få information om vad eleven behöver göra. Av intervjuerna med eleverna framgår vidare att alla lärare inte använder lärplattformen men att lärplattformen "... hjälper om man är borta..." och "... det blir som en planering där... jag vet vad jag missat och vad jag ska göra då".

Det framgår vidare vid intervjuer med eleverna att de "rester" eleverna får när de inte blir godkända på arbetsuppgifter inom ramen för en kurs, växer till en "resthög". Denna "resthög" består av ej genomförda och ej godkända arbetsuppgifter, som behövs för minst betyget E. Vidare framgår att elever i urvalet har en stor "resthög", en elev säger "att man helst inte vill se den". Vissa av eleverna kan inte heller beskriva hur och vad de ska göra för att slutföra de kurser de behöver för att få godkända betyg.

Lärare och mentorer uppger att elevernas behov av stöd är kända, som exempelvis motiverande insatser, ramar och strukturer, avgränsningar och förutsägbarhet. Detta framgår även av intervjuerna med eleverna.

Utredningen visar dock, enligt Skolinspektionens bedömning, att skolan inte har någon gemensam struktur för hur eleverna ska ges stöd i planeringen av sina studier och prioritera bland arbetsuppgifter. Det framgår vid alla intervju-tillfällen, med lärare, mentorer och elever, att eleverna får hjälp med att till exempel prioritera bland arbetsuppgifter, men att detta är lärarberoende. Vid intervjuer med lärare och mentorer framgår att det är varje ämneslärares ansvar att se till att eleverna gör sina restuppgifter så att de kan uppnå minst betyget E. Det framgår även att detta arbete är tidskrävande och att lärare upplever att de inte riktigt hinner med detta. Vid intervjuerna med mentorerna framkommer att de träffar eleverna regelbundet. Mentorerna har utvecklingssamtal med

eleverna en gång per termin, men också andra samtal med eleverna. Ibland sker dessa möten spontant och ibland tar mentorn eller eleverna initiativ till planerade möten. Möten kan handla om att följa upp frånvaro, personliga saker som eleven vill lyfta eller att följa upp stödinsatser. Vid intervjuerna med mentorerna framgår att det finns vissa planerade åtgärder för att elever som inte har godkända betyg. Lärare uttrycker också att det är viktigt att de ger eleverna redskap "att nå så långt det är möjligt" eller "att skapa en vilja att plugga vidare på Komvux", när eleverna riskerar att inte nå en yrkesexamen.

En mentor säger att det är lättare att bedriva sitt mentorsuppdrag, avseende att ge planering och prioriteringsstöd, när mentorn samtidigt undervisar eleven i flera ämnen. Det gör att "jag kan följa upp elevens arbete oftare" både i sina egna ämnen och i andras ämnen, berättar hon. Mentorn ger flera exempel på utvecklingsområden vad gäller mentorskapet. Till exempel skulle en stående tid tillsammans med eleven var tionde dag vara ett exempel som skulle kunna stödja eleverna i sin planering för att hantera "resthögen". Schemalösa dagar, där dagarna planeras efter vilka kurser som elever behöver ta igen, är ett annat exempel Skolinspektionen får. Att förstärka arbetet runt målbilden för eleverna, det vill säga vilka möjligheter den valda utbildningen kan ge i livet efter skolan, är exempel som framgår från både lärare och mentorer.

Vid intervjun med representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledning framgår inte att eleverna som riskerar att inte nå betyg i alla ämnen är eller har varit uppe för diskussion i elevhälsoteamet, i syfte att sätta in åtgärder. Vid intervjun med elevhälsan och mot bakgrund av den dokumentation Skolinspektionen tagit del av inför besöket konstaterar Skolinspektionen också att det inte heller finns något specifikt åtgärdsprogram för enskild elev, i syfte att hantera de betyg som saknas. Vid intervjun med elevhälsorepresentanter och vid intervjun med lärare framgår att det viktigaste är att prioritera de programspecifika ämnena, för eleverna. De gymnasiegemensamma ämnena är lättare att ta igen på till exempel Komvux, menar lärare.

Vid intervjun med representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledning framgår också en bild av att lärarna behöver avsätta regelbundna tider för att eleverna ska få bättre stöd i att bland annat hantera sin "resthög". Representer för elevhälsan betonar vikten av förebyggande åtgärder som till exempel att eleverna tidigt får lära sig studieteknik och "att vi skulle hitta en ordning där det som är bra för de svaga eleverna är bra för alla".

I intervjun med rektorn och programrektorn framgår att det har varit personalomsättning i det yrkesprogram eleverna i urvalet följer. Nya lärare och mentorer har tillkommit för eleverna liksom ny programrektor. Mot bakgrund av att programrektorn är ny för barn- och fritidsprogrammet sedan några månader

tillbaka har han inte kännedom om stödinsatserna för alla eleverna i urvalet. En av eleverna har dock aktivt sökt kontakt med programrektorn, vilket har resulterat i ett par konkreta planeringsmöten under hösten. Detta bekräftas av elev i urvalet.

Vidare konstaterar Skolinspektionen att det finns goda förutsättningar för Katedralskolan att vidareutveckla stödinsatser för eleverna så att de motsvarar elevernas behov. Det framkommer vid intervjun med rektorn och programrektorn att de har stort förtroende för lärarna som arbetar med eleverna i urvalet och att det finns en samverkan mellan många lärare som undervisar på barn- och fritidsprogrammet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Katedralskolan behöver utveckla sitt arbete med att utforma och genomföra stödinsatser så att det motsvarar elevernas behov. Det angeläget att eleverna får stödinsatser som inriktas på planering, struktur och prioritering av elevernas studier och arbetsuppgifter i de olika ämnena. Detta i syfte att eleverna ska nå längre i sin kunskapsutveckling, slutföra pågående kurser samt nå en yrkesexamen.

Metod och material

Under hösten 2014 och våren 2015 granskar Skolinspektionen skolornas arbete att förebygga studieavbrott vid 31 skolor i landet. Av dessa skolor har 8 kommunala huvudmän och 23 fristående huvudmän granskats.

Granskningens utgångspunkt har varit djupintervjuer med ca fem elever per skola som vid tidpunkten för granskningen var inskrivna på yrkesprogram. Urvalet av elever har baserats på en riskvärdering av elevens stödbehov, där elever med störst stödbehov valts ut för granskningen. Valet av elever har utgått från risksignaler från betygskatalog tillsammans med omfattande frånvaro. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av de utvalda elevernas individuella studieplaner, eventuella åtgärdsprogram och en sammanställning av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete.

Vid besöket har de utvalda eleverna intervjuats enskilt. Även de utvalda elevernas mentorer har intervjuats enskilt. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats.